

ENERGETIKA VAGY DIPLOMÁCIA

2019.03.28.

Az Energetikai Szakkollégium Kandó Kálmán emlékfélévének negyedik előadásán dr. Béres Zsuzsa energia szakdiplomata tartott előadást az Európai Unión belüli energetikával kapcsolatos diplomáciai folyamatokról.

Az előadás 5 nagyobb részből állt, melyek az alábbiak voltak:

- Szakdiplomata státusz és az Állandó Képviselet működése,
- Energia szakdiplomata feladatai, tevékenysége, felelőssége
- Szakmai tapasztalat és diplomácia,
- Kihívások, sikerek és kudarcok az uniós jogalkotásban,
- Képzés utánpótlás szerepe.

Szakdiplomata státusz és az Állandó Képviselet működése

Az előadás elején definiálta az előadó a szakdiplomata, illetve az állandó képviselet kifejezést az érthetőség végett. A **szakdiplomata** az a diplomata, akit központi államigazgatási szerv egy ágazati szakmai feladat külképviseleten történő ellátására, határozott időre helyez át. Az **állandó képviselet** definíciója pedig: az Uniós tagságból eredő jogok gyakorlása, a kötelezettségek teljesítése, a magyar érdekek hatékony képviselete szempontjából a központi külképviselet. Fő feladata az Európai Unió döntéshozatali eljárásaiban, a magyar álláspont kialakításában és képviseletében való részvétel. Az előadó megemlítette, hogy kevés a szakdiplomata, összesen ketten vannak, egy Brüsszelben és egy az OECD-ben.

Energia szakdiplomata feladatai, tevékenysége, felelőssége

A szakdiplomata elsősorban **diplomata**, képviseli a magyar érdekeket az energiapolitikában, védi a magyar álláspontot és információt gyűjt a többi tagállam álláspontjáról, érdekéről. **Szakértőként** Tanácsai, Bizottsági és különböző munkacsoportokban való részvétel a feladata; minden információról jelentést kell itt írnia, a magyar álláspontot pedig ki kell dolgoznia. A különböző tanácsülések Brüsszelben és Luxemburgban vannak, a tanács tagjai a tagállamok képviselői. Az energia szakdiplomata a miniszteri szintű üléseken is részt vesznek. Coreper ülések (nagyköveti szintű ülésezések) heti rendszerességgel vannak megtartva, feladataik közé tartozik az ezeken való részvétel, valamint az eseményekről szóló jelentés a kormánynak. A szakdiplomata feladata szintén a **kapcsolattartás** az anya minisztériummal és a háttérintézményekkel, illetve különböző szakmai fórumokon való részvétel és ezekről jelentés kidolgozása.

A szakmai diplomaták önállóan dolgoznak, az ágazati politikáért felelős nagykövetnek felel minden különböző ágazati tevékenységért. A szakmai irányítás

tehát az ITM és ÁK nagykövet kezében van. A különböző munkacsoportok heti rendszerességgel üléseznek.

Munkacsoportok:

- **Tanácsi:** Energia, Nukleáris Kérdések, ATO-RD közös, Jogász-nyelvész
- **Coreper I.** (nagyköveti szint), TTE Energia Tanács (miniszteri)
- **Bizottsági** (technikai, szakértőt igényel, rendszeres/ad hoc)

A feloldhatatlan kérdéseket először nagyköveti szinten, majd miniszteri szinten vitatják meg. Ezen tevékenységek mellett még a szakdiplomata feladatai közé tartozik a nagyköveti felkészítők megtartása, találkozók szervezése és előkészítése, illetve az érkező delegációk kísérése.

Különböző példák tanácsi, illetve szervezeti szintre a "Tiszta energia jogszabálycsomag" kapcsán. IRENA tanács: megújulóakra szakosodott nemzetközi szervezet; Nemzetközi napenergia szövetség: nyilatkozatok kiállítása az Eu felé; Nemzetközi energia szervezet: uniós álláspont kialakítása (ez is a munkacsoportban van előkészítve)

Bizottsági munkacsoportok listája:

- Finomítói Fórum (ITM)
- Energiahatékonysági Munkacsoport (ITM)
- Villamosenergia Koordinációs Csoport (ITM)
- Szén Régiók Fórum (ITM)
- Kőolaj Koordinációs Csoport (ITM)
- Gáz Koordinációs Csoport (ITM)
- Lámpák Környezettudatos tervezéséért felelős Csoport (ITM)
- CEF Energia szakbizottság (ITM),
- Épületek Energiahatékonyságáért felelős Csoport (ITM)
- Intelligens Hálózatok Task Force (PCI) (ITM)
- Nemzeti Energia és Klímatervek létrehozásáért felelős Technikai munkacsoport (ITM)

A lista alapján elmondható, hogy az energetikának mindenféle területe előjön. Atomenergia munkacsoport nincsen, csak Luxemburgban, ahol nukleáris leszerelésről van szó (ebben összesen 3 tagállam érintett). Sok munkacsoport csak időszakosan ülésezik, nem rendszeresen.

Szakmai tapasztalat és diplomácia

A jogalkotási folyamatok során a TÁP (tárgyalási álláspont) előkészítése és a képviselő a szakdiplomata feladata. A TÁP a mankó, ezek alapján történnek a tárgyalások. Általában van benne egy kis mozgástér is arra az esetre, ha egy másik tagállam valami kompromisszumos javaslatot terjeszt elő, ami még nem sérti az érdekeket.

Bilaterális tárgyalások során előfordul, hogy behívják a szakdiplomatát, akinek ott

rögtön el kell magyaráznia a jogalkotást és fontos, hogy meg is kell tudnia értetni ezeket a tárgyaló felekkel. Gyakran azonnali reakcióra van szükség, ha kapnak bárkitől egy kérdést a tárgyalások során, ilyenkor nincs lehetőség arra, hogy alapos tanulmányozást végezzenek.

A munka egy része a networking, kommunikáció. Egy tanácsban minden Uniós ország szakdiplomatája ül, az elnökséggel és a bizottsági tagokkal együtt. A magyar érdekek megfelelő képviseléséhez meg kell értetni velük a magyar álláspontot, továbbá meg kell ismerni a többi tagállam rendszerét, annak specialitásait.

Mindenről jelentést kell írni, vezetői összefoglalóval, hiszen a vezetők csak pár mondatot olvasnak el, továbbá akik nem vettek részt, ebből tudják részletesen megismerni a történéseket.

Összefonódik a szakmai tapasztalat, a diplomácia, a kommunikáció, valamint a szaktudás a munkájuk során.

Kihívások, sikerek és kudarcok az uniós jogalkotásban

Minden Brüsszelben alkotott jogszabály beépül a magyar jogba, a mindennapokba is. A Bizottság javaslatára a Tanács és a Parlament együttdöntési eljárásban kétharmados többséggel dönt a jogalkotási javaslatokról. Az Unió mindent szabályozhat és a tagállamok akkor szabályozhatnak csak, ha az Unió kihagy valamit a szabályozásából. Kizárólagos hatáskör csak nagyon elvétve van, ennek egyik sarokpontja az energiamix szabad megválasztásához való jog. Tehát minden tagállam maga döntheti el, hogy az energiaellátás biztosításához milyen energiahordozót használ.

A minősített többségi döntéshozatal akkor eredményes, ha a tagállamok 55%-a (28-ból legalább 16 tagállam) a javaslat mellett szavaz, illetve a javaslatot támogató tagállamok az EU teljes népességének legalább 65%-át képviselik, ebből a magyar rész 1,91%-ot tesz ki.

A javaslatok megállapítása a blokkoló kisebbséggel lehetséges: a Tanács négy, az Unió népességének több mint 35 %-át képviselő tagállamából kell állnia.

Az elenyésző magyar rész miatt mindig támogatókat kell szerezni a javaslat mellé, vagy más javaslatok ellen. Továbbá más blokkokhoz is lehet csatlakozni.

Szavazásoknál a nagy tagállamok álláspontja mindig meghatározó, mert sokkal nagyobb a szavazat-arányuk. Így minden egyes szavazásnál elsődleges szempont megvizsgálni, hogy Németország, Franciaország, Olaszország és Spanyolország hogyan áll a kérdéshez. Ha ebből a négyből három azonos véleményen van és magukhoz vesznek még egy kisebb tagállamot, megvan a blokkoló kisebbség.

A V4-es országok között is van egyfajta koordináció, az energetika bizonyos területein nagy az egyetértés (villamosenergia, megújulók, energiahatékonyság és nukleáris energetika), a Tanácsban a V4-es közös álláspontnak nagy súlya van.

Piacintegrációban, földgázban és árszabályozásban azonban komoly eltérések vannak a V4-es országok nézeteiben.

Az atomenergia területét az Euratom szerződés szabályozza, ahol az Európai Parlamentnek csak konzultatív szerepe van, nincs hagyományos együttdöntési eljárás, a Bizottság javaslatára a Tanács dönt. Itt a konszenzus kialakulásáig folyik a tárgyalás. Sokan nehezményezik, hogy ebben a szerződésben az EP-nek nincsen szerepe.

Képzés, utánpótlás szerepe

A szakdiplomata munkakörre fontos felkészülési állomás, hogy az ember kikerüljön kicsit Brüsszelbe, mielőtt elkezd dolgozni. Ez lehet úgy, hogy szakértői, technikai segítő csoportba kerül, vagy gyakornoki programban vesz részt akár a Bizottság mellett, akár a Parlamentben. Minisztériumi szakértőként a Tanács munkacsoportba utazhat ki és beülhet egy szakdiplomata mellé. Kötelező egy külügyi alapvizsga letétele a felkészülési időszak mellett.

Folyamatos a tanulás, hiszen a Bizottság elé mindig új javaslatok érkeznek új technológiákról, számításokról, alapanyagokról, amikről tanulni kell.

Kifejezetten ilyen irányú képzés nincsen, így utánpótlás sem, habár nem régen sikerült elérni, hogy az ITM elindítson egy gyakornoki programot, amelyben kiküldenek három hónapra fiatal kollégákat, akik a szakdiplomaták mellett vannak folyamatosan és figyelik az alkalmazott módszereket, lépéseket.

Móczár Botond Máté
Szöllős Tamás Bence

Energetikai Szakkollégium